

Uzasadnienie

Regionalny dyrektor ochrony środowiska zgodnie z delegacją ustawową zawartą w art. 28 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.) ustanawia w drodze aktu prawa miejscowego w formie zarządzenia, plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Plan zadań ochronnych może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeby ochrony tych siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 1927). Powyższy akt został zmieniony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22 lutego 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego poz. 826).

W związku z zarzutami formalnymi Komisji Europejskiej z dnia 9 czerwca 2021 r., zn. INFR(2021)2025, C(2021)2179, dotyczącymi obowiązku ustalenia precyzyjnych celów ochrony dla każdego obszaru Natura 2000, koniecznym stało się doprecyzowanie celów działań ochronnych wyznaczonych dla niniejszego obszaru. Zgodnie z ww. stanowiskiem Komisji Europejskiej funkcja celów ochrony polega na określeniu, jaki stan gatunków i typów siedlisk na danym obszarze należy osiągnąć, tak aby obszar ten mógł przyczynić się do osiągnięcia ogólnego celu, jakim jest właściwy stan ochrony tych gatunków i typów siedlisk (art. 2 ust. 2 dyrektywy siedliskowej) na poziomie krajowym, biogeograficznym lub europejskim. Zgodnie z wykładnią przedstawioną przez Komisję Europejską aby spełnić tę funkcję, cele ochrony muszą być:

- 1) indywidualnie określone dla danego obszaru, tj. ustalone na poziomie obszaru;
- 2) kompleksowe, tj. obejmujące wszystkie gatunki i typy siedlisk będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty na mocy dyrektywy siedliskowej, które występują w obszarze Natura 2000;
- 3) indywidualnie określone dla przedmiotu ochrony, tj. jasno wskazywać konkretny typ siedliska lub gatunek na danym obszarze;
- 4) indywidualnie określone pod kątem pożądanego stanu ochrony, tj. wyraźnie określające stan, jaki typ siedliska i gatunek na danym obszarze mają osiągnąć; pożądaný stan musi być:
 - a) ilościowy i mierzalny (cele ilościowe, które mogą być uzupełnione celami jakościowymi, takimi jak opis właściwego stanu siedliska lub struktury populacji), jak również raportowalny (umożliwiający monitorowanie);
 - b) realistyczny (uwzględniający rozsądne ramy czasowe i nakłady), spójny (umożliwiający zastosowanie takich samych atrybutów i wskaźników dla przedmiotów ochrony w różnych obszarach);
 - c) kompleksowy (atrybuty i cele powinny obejmować specyfikę danego przedmiotu ochrony i umożliwiać opisanie jego stanu ochrony jako właściwy lub niewłaściwy);
 - d) precyzyjne w odniesieniu do „utrzymania” lub „odtworzenia” stanu ochrony przedmiotu ochrony (odpowiedni poziom ambicji określający niezbędne środki ochrony);

- e) odpowiadać ekologicznym wymaganiom dotyczącym typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I i gatunków wymienionych w załączniku II występujących na tych obszarach;
- f) odzwierciedlać znaczenie obszaru dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typów siedlisk i gatunków.

Ponadto część działań dotyczących uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony została zrealizowana w ramach projektu nr POIS.02.04.00-00-0191/16 pn. „*Inwentaryzacja cennych siedlisk przyrodniczych kraju, gatunków występujących w ich obrębie oraz stworzenie Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych*” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.4. Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna. Działania polegające na wykonaniu inwentaryzacji terenowej potencjalnych stanowisk gatunku oraz ocenie stanu siedlisk i populacji, zrealizowane dla: kropiatki, kulika wielkiego, derkacza i zimorodka, oraz wykonaniu inwentaryzacji terenowej, ocenie stanu siedlisk i populacji oraz istniejących i potencjalnych zagrożeń wraz z opracowaniem działań ochronnych, zrealizowane dla wodniczki, były wskazywane w ustanowionym planie zadań ochronnych obszaru (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1927 z późn. zm.). W związku z powyższym, na podstawie dokumentacji do planu zadań ochronnych, danych literaturowych¹ oraz badań wykonanych w latach 2019-2021 w ramach uzupełnienia stanu wiedzy o niektórych przedmiotach ochrony, doprecyzowano zapisy celów działań ochronnych, oraz zaktualizowano listę działań ochronnych w załączniku nr 5:

1. dla gatunku A294 wodniczka *Acrocephalus paludicola*

wskazano na konieczność weryfikacji możliwości odtworzenia lokalnej populacji w odniesieniu do stanu zachowania zachodnioeuropejskiej populacji gatunku. Zgodnie z informacjami zawartymi w dokumentacji do planu zadań ochronnych (BULiGL 2012), w związku ze stosowaniem się do instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 w wersji 2010.1, wykonawca podczas prac nad pzo uznał, iż populacja tego gatunku w obszarze ostoi w skali do populacji krajowej jest za mała, żeby ten gatunek mógł zostać uznany za przedmiot ochrony. Gatunek został wówczas oceniony na D nie podlegał dalszym ocenom. Tym niemniej, z uwagi na jego rangę w skali kraju i Europy, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie nie zdecydował się na usunięcie wodniczki z listy przedmiotów ochrony, gdzie założono przeprowadzenie uzupełnienia stanu wiedzy nt. statusu gatunku w obszarze. Podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w sezonie lęgowym w 2020 i 2021 roku na terenie ostoi nie stwierdzono występowania wodniczki, w związku z czym liczebność tego gatunku oceniona została na 0 śpiewających samców (Guentzel, Ławicki 2020, Guentzel, Ławicki 2021).

Ostatnie badania oraz analiza danych literaturowych pozwalają sądzić, że gatunek wymarł na obszarze ostoi ok. 20 lat temu, zaś ostatnie samce odnotowano tu w 2000 r. (Żmihorski i in. 2016). Dane w SDF wykazujące 3 samce w OSO są historyczne i nie potwierdzone w ciągu ostatni dwóch dekad. Należy przy tym podkreślić, że w ostatniej dekadzie prawie cała zachodniopomorska populacja tego gatunku wymarła, co wiąże się z całkowitym zanikiem zachodnioeuropejskiej populacji (do zasięgu którego zalicza się populacja z zachodniej Polski). Prawdopodobnie nie jest to związane tylko z niekorzystnymi zmianami siedliskowymi na zachodniopomorskich stanowiskach, ale z odrębnością genetyczną niewielkiej zachodniej populacji i braku wymiany genów (inne trasy migracji i zimowiska) z ptakami z dużej populacji ze wschodu Polski i Europy. W latach 1991–2000 w ostoi stwierdzono 0-10 samców, maksymalnie 10 w 1991 roku, a ostatnie 2 samce stwierdzono w 2000 r. (Żmihorski i in.

2016). Opierając się na aktualnej sytuacji tego gatunku w zachodniej Polsce (szybkie wymieranie), konieczne jest przeprowadzenie analizy realnych możliwości powrotu wodniczki jako ptaka lęgowego na Łąki Skoszewskie.

2. dla gatunku A229 zimorodek *Alcedo atthis*

założono konieczność wykonania weryfikacji znaczenia obszaru dla lęgowej populacji zimorodka. Jako aktualną wielkość populacji przyjęto przedział 4-10 par lęgowych. Powierzchnię siedlisk wskazano na podstawie wyników badań wykonanych w 2020-2021 r. (Guentzel, Ławicki 2020, Guentzel, Ławicki 2021). Populacja gatunku w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 na podstawie dokumentacji planu zadań ochronnych określona została na 7 – 10 par (BULiGL 2012). Podczas inwentaryzacji przeprowadzonej w sezonie lęgowym w 2020 (Guentzel, Ławicki 2020) roku obecność zimorodka stwierdzono na 3 stanowiskach, a łączna liczebność w obszarze oceniona została na 4 – 5 par. Natomiast w sezonie lęgowym 2021 odnotowano tylko 1 parę (Guentzel, Ławicki 2021). Wpływ na tak duży spadek liczebności z sezonu na sezon był niewątpliwie związany z ciężką i długotrwałą zimą 2020/2021 poprzedzającą sezon lęgowy. Należy przy tym wskazać, że bardzo duże wahania liczebności w poszczególnych latach są znaną cechą populacji zimorodka. Jest to najczęściej zależne od przeżywalności ptaków podczas ciężkich zim (Kucharski 2011, Chylarecki i in. 2015). Taka sytuacja miała miejsce w tym roku, zarówno na Łąkach Skoszewskich jak i na innych obszarach Pomorza Zachodniego (niepubl. dane własne Eco-Expert). Na podstawie uzyskanych danych określono, że liczebność zimorodka w OSO w latach 2020-2021 (1 – 5 par) lęgowych stanowiła ok. 0,1 % populacji krajowej. W odniesieniu do obecnego statusu gatunku, nawet przy założeniu maksymalnej liczebności wskazywanej w SDF, populacja w ostoi nie przekracza 0,4 % populacji krajowej (populacja krajowa jest szacowana na 2500-6000 par - Chodkiewicz i in. 2019). Daje to podstawy do twierdzenia, że OSO Łąki Skoszewskie nie stanowią istotnego w skali kraju miejsca występowania zimorodka w okresie lęgowym. Tym niemniej, w związku ze specyfiką gatunku, wskazane jest by weryfikacja znaczenia obszaru dla lęgowej populacji zimorodka była wykonana na podstawie danych pozyskanych z wielolecia, tak by uwzględniała fluktuacje populacji wynikające m.in. z przyczyn naturalnych.

3. dla gatunku A122 derkacz *Crex crex*

założono utrzymanie populacji rozrodzkiej na poziomie 20-50 os. (odzywających się samców), oraz utrzymanie siedlisk lęgowych i żerowiskowych gatunku na powierzchni min. 400 ha oraz poprawę ich obecnego stanu ochrony z U1 na FV. Minimalną wielkość siedlisk konieczną do utrzymania populacji gatunku w ostoi w niepogorszonym stanie oszacowano na podstawie poradnika metodycznego monitoringu ptaków lęgowych (Chylarecki i in., 2015).

Ocena liczebności tego gatunku w ostoi wg. SDF wynosiła 44-48 samców. W dokumentacji do pzo (BULiGL 2012) wykonawca wskazał, że w związku ze stosowaniem się do instrukcji wypełniania Standardowego Formularza Danych obszaru Natura 2000 w wersji 2010.1 uznano, iż populacja tego gatunku w obszarze ostoi w skali do populacji krajowej jest za mała, żeby mógł ten gatunek zostać uznany za przedmiot ochrony. Gatunek został oceniony na D nie podlegając dalszym ocenom. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie nie zdecydował się na usunięcie derkacza z listy przedmiotów ochrony. Założono przeprowadzenie uzupełnienia stanu wiedzy nt. statusu gatunku w obszarze. Podczas najnowszych badań związanych z uzupełnieniem stanu wiedzy nt. w sezonie 2020 liczebność oceniono na 50 samców, natomiast w sezonie 2021 uzyskano niższą liczebność – 25 samców. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że – w odniesieniu do populacji krajowej (Chodkiewicz i in.2019) - populacja tego gatunku w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie nie

stanowi istotnego w skali kraju lęgowiska. Tym niemniej, populacja w OSO na poziomie minimum 50 samców wciąż stanowi jedno z kluczowych stanowiska gatunku na Pomorzu Zachodnim (Wilk et al. 2010). Wahania liczebności mogą być zarówno spowodowane naturalnymi zmianami liczebności, jak i mieć przyczynę związaną z sytuacją na większym obszarze. Z danych uzyskanych z innych regionów kraju, sezon 2021 charakteryzował się niską liczebnością derkacza na wielu stanowiskach w różnych regionach Polski, co znalazło także odbicie na Łąkach Skoszewskich. Nie bez znaczenia może być fakt występowania postępujących zmian klimatycznych, w tym coraz częstszych okresowych susz, wpływających zasadniczo na jakość siedlisk. Gatunek ma status narażonego na Polskiej Czerwonej Liście Ptaków, a duży spadek liczebności (-57%) odnotowany w ostatnich 10 latach w Polsce kwalifikuje ten gatunek wg kryteriów globalnych jako zagrożony. Dane MPP wskazują na silne fluktuacje liczebności i gwałtowny spadek w ostatnich latach w tempie ok. 8% rocznie (Wilk et al. 2020). W tej sytuacji zachowanie prężnej populacji w OSO jest bardzo istotne. Derkacz jest gatunkiem wysoce nomadycznym, zatem efektywna strategia ochrony w przypadku tego gatunku musi mieć charakter skoordynowanych działań oraz obejmować duże obszary zasięgu (Wilk et al. 2020). Należy zauważyć, że obszary Natura 2000 skupione wokół Zalewu Szczecińskiego, w tym Łąki Skoszewskie, stanowią wspólnie ważne dla gatunku lęgowiska w tej części województwa zachodniopomorskiego. Biorąc pod uwagę powyższe, oraz z uwagi duże zagęszczenia derkacza świadczące o walorach ostoi, gatunek ten powinien pozostać przedmiotem ochrony w obszarze. Ponadto OSO Łąki Skoszewskie, wraz z obszarem OSO Zalew Szczeciński PLB320009, zostały wyznaczone jako ostoja ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce IBA Zalew Szczeciński PL002 (*Important Bird Areas*), i są wskazywane jako kluczowe w skali kraju miejsce występowania kilku gatunków lęgowych, m.in. derkacza, kani rudej, kani czarnej i bielika (Wilk i in. 2010).

4. dla gatunku A075 bielik *Haliaeetus albicilla*

założono utrzymanie w stanie FV stabilnej powierzchni siedlisk lęgowych w leśnictwach Zielonczyn, Stepnica (Nadl. Goleniów) i Wiejkówko (Nadl. Rokita), oraz przyległej mozaiki terenów żerowiskowych, na łącznej powierzchni min. 4000 ha. W dokumentacji do pzo (BULiGL 2012) wskazano, że na terenie ostoi znajduje się 4-5 zajętych rewirów lęgowych (z gniazdami, wszystkie na terenach leśnych). Na podstawie dostępnych danych ogólny stan ochrony oceniono na FV, na który składały się oceny parametru populacji (FV), siedliska gatunku (FV) oraz szanse zachowania gatunku (FV). Jako podstawowe żerowisko gatunku wskazano sąsiadujący z ostoją Zalew Szczeciński. Biorąc pod uwagę obecnie posiadane dane (w granicach ostoi funkcjonuje aktualnie 5 stref ochronnych), można szacować, że w całym obszarze występuje do 5 par, czyli liczebność niemal identyczna jak podawana w SDF. Pozwala to sądzić, że liczebność bielika w ostoi jest dość stabilna. Zagęszczenie gatunku na terenie Łąk Skoszewskich było i nadal jest bardzo wysokie, co niewątpliwie świadczy o atrakcyjności tego obszaru dla gatunku. Ww. materiały, w tym dane geoprzetrzenne, posłużyły do wyznaczenia obecnych celów ochrony, w tym określenia wielkości siedlisk lęgowych i żerowiskowych wskazanych do zachowania. Ponadto OSO Łąki Skoszewskie, wraz z obszarem OSO Zalew Szczeciński PLB320009, zostały wyznaczone jako ostoja ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce IBA Zalew Szczeciński PL002 (*Important Bird Areas*), i są wskazywane jako kluczowe w skali kraju miejsce występowania kilku gatunków lęgowych, m.in. bielika, jak również występowania tego gatunku w okresie pozalęgowym (Wilk i in. 2010).

5. dla gatunku A073 kania czarna *Milvus migrans*

założono utrzymanie populacji rozrodczej na poziomie 3-4 par oraz utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk lęgowych i żerowiskowych. W dokumentacji do pzo (BULiGL 2012) wskazano, że na terenie ostoi gniazdują 3-4 pary tego gatunku. Ponadto wskazano, że Łąki Skoszewskie mogą być terenem łowieckim ptaków gniazdujących w sąsiedztwie ostoi. Na podstawie dostępnych danych, w 2012 roku ogólny stan ochrony oceniono na FV, na który składały się oceny parametru populacji (FV), siedliska gatunku (FV) oraz szanse zachowania gatunku (FV). Ww. materiały, w tym dane geoprzetrzenne, posłużyły do wyznaczenia obecnych celów ochrony, w tym określenia wielkości siedlisk lęgowych i żerowiskowych wskazanych do zachowania. Obecnie w granicach ostoi funkcjonuje 1 strefa ochronna gatunku. Ponadto OSO Łąki Skoszewskie, wraz z obszarem OSO Zalew Szczeciński PLB320009, zostały wyznaczone jako ostoja ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce IBA Zalew Szczeciński PL002 (*Important Bird Areas*), i są wskazywane jako kluczowe w skali kraju miejsce występowania kilku gatunków lęgowych, m.in. kani czarnej (Wilk i in. 2010).

6. dla gatunku A074 kania ruda *Milvus milvus*

założono utrzymanie populacji rozrodczej na poziomie 3-5 par oraz utrzymanie stabilnej powierzchni siedlisk lęgowych i żerowiskowych. Według dokumentacji do pzo (BULiGL 2012), populacja gatunku w obszarze była dotychczas szacowana na 3-5 par lęgowych. Ww. materiały, w tym dane geoprzetrzenne, posłużyły do wyznaczenia obecnych celów ochrony, w tym określenia wielkości siedlisk lęgowych i żerowiskowych wskazanych do zachowania. Po roku 2012 nie były wykonywane szczegółowe inwentaryzacje gatunku, jednakże ilość obecnie powołanych stref ochronnych (5) pozwala sądzić, że populacja jest dość stabilna i jej wielkość nie uległa istotnym zmianom w ostatnim dziesięcioleciu. W odniesieniu do populacji krajowej (wg. Chodkiewicz T i in. 2019 - 1500-2100 par lęgowych), liczebność ta nie przekracza 0,4 %. Tym niemniej, zagęszczenie populacji w odniesieniu do powierzchni obszaru jest wysokie, co wraz ze stabilną liczebnością gatunku oraz potencjałem sąsiednich ostoi wskazuje, że Łąki Skoszewskie stanowią obszar cenny i ważny dla ochrony kani rudej w tej części województwa. Ponadto OSO Łąki Skoszewskie, wraz z obszarem OSO Zalew Szczeciński PLB320009, zostały wyznaczone jako ostoja ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce IBA Zalew Szczeciński PL002 (*Important Bird Areas*), i są wskazywane jako kluczowe w skali kraju miejsce występowania kilku gatunków lęgowych, m.in. derkacza, kani rudej, kani czarnej i bielika (Wilk i in. 2010). Biorąc pod uwagę powyższe uznano, że gatunek ten powinien pozostać przedmiotem ochrony w obszarze.

7. dla gatunku A160 kulik wielki *Numenius arquata*

a) w zakresie populacji lęgowej - założono utrzymanie populacji rozrodczej na poziomie min. 1 pary, zwiększenie sukcesu lęgowego oraz utrzymanie stabilnej powierzchni min. 240 ha siedlisk lęgowych gatunku wraz z poprawą ich obecnego stanu z U1 na FV. Według dokumentacji do pzo (BULiGL 2012), populacja lęgowa gatunku w obszarze była dotychczas szacowana na 9 samców. Zgodnie z informacją o przedmiotach ochrony, wskazanej w dokumentacji, wielkość ta opiera się na inwentaryzacji z lat 2007-2008, z zaznaczeniem że stopień rozpoznania był niewystarczający. Ostatnie badania populacji lęgowej kulika wielkiego w obszarze były prowadzone w latach 2020-2021 (Guentzel S., Ławicki Ł. 2020, Guentzel S., Ławicki Ł. 2021). W roku 2020 potwierdzono występowanie 1 pary, natomiast w sezonie 2021 nie odnotowano lęgowych kulików. Na podstawie uzyskanych wyników oceniono stan populacji oraz perspektywę zachowania na U2, natomiast stan siedliska na U1. Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w obszarze została oceniona na U2. Jak

wskazał wykonawca badań, dotychczasowe liczebności podawane w SDF, wynoszące 9 samców (populacja rozrodcza), nie mają pokrycia w faktach i danych naukowych. Szczegółowa analiza przeprowadzona przez Ławickiego i Raclawskiego (2006), Ławickiego i Wylegałę (2011) oraz Wylegałę i in. (2017) wykazała, że w ostatnich 30 latach na Łąkach Skoszewskich gniazdowało nie więcej niż 2 pary kulika wielkiego, w tym 0-1 par w latach 1990-1991, 1-2 pary w latach 1993-1996, 0-1 para w latach 2006-2012 r. Wynika z tego, że liczebność na poziomie 0-1 par odpowiada sytuacji tego gatunku na Łąkach Skoszewskich na stałym poziomie w ostatnich ok. 30 latach. Populacja kulika wielkiego w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie stanowi ok. 0,5% populacji krajowej (wyliczone na podstawie średniej wg. Chodkiewicz et al. 2019), zaś obszar Natura 2000 Łąki Skoszewskie stanowi istotne w skali kraju łęgowisko tego zanikającego gatunku. W związku z błędną informacją dotyczącą wielkości populacji łęgowej w obszarze, wskazaną w SDF, złożono wniosek o jego korektę w tym zakresie.

b) w zakresie populacji migrującej - utrzymanie populacji migrującej na poziomie min. 20 osobników oraz utrzymanie stabilnej powierzchni min. 1800 ha siedlisk wykorzystywanych przez gatunek podczas migracji. Według dokumentacji do pzo (BULiGL 2012), populacja migrująca gatunku w obszarze była dotychczas szacowana na 20 osobników, taką też wielkość wskazuje SDF. Zgodnie z informacją o przedmiotach ochrony, wskazaną w dokumentacji, wielkość ta opiera się na inwentaryzacji z lat 2007-2008, z zaznaczeniem że stopień rozpoznania był niewystarczający. Najnowsze badania były wykonane w 2020 i 2021 r. (Guentzel S., Ławicki Ł. 2020, Guentzel S., Ławicki Ł. 2021). W roku 2020 populację wykorzystującą obszar OSO oceniono na prawie dwukrotnie więcej niż wskazywana w SDF, z kolei w 2021 na niemal dwukrotnie mniej. Jak wskazał wykonawca badań, porównywanie tych wyników i wyciąganie wniosków o trendach w przypadku populacji migrujących gatunków, szczególnie takich jak kulik wielki, jest mocno utrudnione - wędrówka jest szybka i w miejscach przystankowych bez odpowiednio zasobnej bazy żerowiskowej (np. dna spuszczonej stawów rybnych), ptaki zatrzymują się na krótki okres (Sikora i in. 2011). Ponadto, należy zaznaczyć, że określenie całkowitej liczebności gatunku na danym terenie w ciągu sezonu wędrówkowego jest wyjątkowo trudne, a czasami niemożliwe (Sikora i Wasilewski 2015), ze względu na to, że zgrupowania w okresie wędrówki są z jednej strony zasilane przez ptaki dolatujące na dane stanowisko, z drugiej pomniejszane przez ubywanie ptaków, które po uzupełnieniu zapasów energetycznych opuszczają dane miejsce i kontynuują wędrówkę. Wykazano, że łączna liczba osobników obecnych na danym obszarze w ciągu całego sezonu wędrówkowego może być 1,2–2,1 razy wyższa niż maksymalna liczebność stwierdzonego zgrupowania (Sikora i in. 2011). Biorąc to pod uwagę, można szacować, że liczba migrujących kulików wielkich wykorzystujących ostoje jako miejsce przystankowe w latach 2020 – 2021 mogła dochodzić do ok. 80 osobników. Tym samym, dla obszaru Łąki Skoszewskie, populacja migrująca została oszacowana na 20-80 osobników.

Podkreślenia wymaga fakt, że kulik wielki, jako jeden z kilku przedstawicieli siewkowatych, jest gatunkiem o bardzo silnie zaznaczonym wieloletnim trendzie spadkowym. Tendencja ta jest zauważalna w skali całej Europy, i obecnie gatunek ten jest uznawany jako narażony na wyginięcie skali globalnej (BirdLife International 2020). W Polsce obecnie jest ujęty na Czerwonej Liście Ptaków Polski ze statusem EN-zagrożone (Wilk. T. i in. 2020). Według krajowego monitoringu gatunku GIOŚ, prowadzonego od 2015 r., w ciągu zaledwie 5 lat liczebność populacji krajowej zmniejszyła się o ok. 20% (Krupiński, Chodkiewicz 2019). Na Pomorzu spadek liczebności populacji wynosił aż 81% w porównaniu do lat 90-tych (Ławicki, Wylegała 2011). Mimo to, rejon Zalewu Szczecińskiego jest nadal jednym z ważnych miejsc występowania kulika wielkiego w kraju.

Biorąc pod uwagę powyższe, ochrona lęgówisk i żerówisk gatunku, zarówno frakcji lęgowych jak i migrujących, w tym obszarze jest istotna.

8. dla gatunku A119 kropiatka *Porzana porzana*

założono utrzymanie populacji rozrodczej na poziomie 2-6 osobników (odzywających się samców), oraz zachowanie w stanie przynajmniej U1 minimum 330 ha siedlisk lęgowych i żerówiskowych gatunku zlokalizowanych na N od rezerwatu Czarnocin. Według dokumentacji do pzo (BULiGL 2012), populacja lęgowa gatunku w obszarze była szacowana na 9-12 par, taką też wielkość wskazuje SDF. Zgodnie z informacją o przedmiotach ochrony, wskazanej w dokumentacji, wielkość ta opiera się na inwentaryzacji z lat 2007-2008, z zaznaczeniem że stopień rozpoznania był niewystarczający. Kropiatkę stwierdzano w bardziej zabagnionej północnej połowie ostoi, m. in. na terenie należącej do Stowarzyszenia na Rzecz Wybrzeża EUCC-PL części Basenu Czarnocińskiego (na północ od Czarnocina) – gatunek związany był tu głównie z podmokłymi i zabagnionymi obszarami trawiastymi ekstensywnie użytkowanymi pastwiskowo. Również w innych częściach ostoi (zwłaszcza na północny-wschód od uroczyska "Czarnocin") zasiedlał przede wszystkim turzycowiska i bardziej wilgotne fragmenty zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych (*Molinion, Junco-Molinietum*). Ostatnie badania inwentaryzacyjne były wykonane w 2020 i 2021 r. (Guentzel S., Ławicki Ł. 2020, Guentzel S., Ławicki Ł. 2021). Dotychczasowa ocena liczebności tego gatunku w ostoi wg. SDF (9-12 par), kontrastuje z niższą oceną 3-5 samców z roku 2020 i 2-3 samców w roku 2021. Na podstawie uzyskanych wyników określono, że wielkość lokalnej populacji wynosi od 2 do 5 osobników. Stan populacji oceniono na U2, stan siedliska na U1. Ogólna ocena stanu ochrony gatunku w obszarze została oceniona na U2. Poza naturalnymi wahaniami liczebności tego gatunku z sezonu na sezon, niższa liczebność była prawdopodobnie spowodowana warunkami siedliskowymi. Przyczyną stwierdzenia niewielkiej liczebności kropiatki w obu sezonach objętych badaniami niewątpliwie była niekorzystna sytuacja hydrologiczna występująca na omawianym obszarze. Woda z zalanych łąk w bardzo krótkim okresie czasu została niemal całkowicie wypompowana, w związku z czym optymalne warunki siedliskowe dla kropiatki (oraz wielu innych gatunków ptaków wodno-błotnych) występowały na tym terenie jedynie przez bardzo krótki okres czasu.

Zgodnie z wynikami ostatnich badań, populacja kropiatki w obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie stanowi ok. 0,1% populacji krajowej (wyliczone na podstawie średniej wg. Chodkiewicz i in. 2019). Należy jednak wziąć pod uwagę, że zmiany poziomu wody wpływają na silne wahania liczebności tego gatunku (Ławicki i Marchowski 2014), zaś sam gatunek wykazuje sporą zmienność liczebności nie tylko pomiędzy kolejnymi latami, ale i w obrębie pojedynczego sezonu rozrodczego. W niektóre lata liczebność kropiatki może osiągać rekordowe ilości, ze względu na pojawienie się odpowiednich warunków siedliskowych, przy jednoczesnym braku sprzyjających siedlisk w innych dotychczas ważnych ostojach (Marchowski 2013). Uznano, że powierzchnia OSO Łąki Skoszewskie, z uwagi na uwarunkowania lokalne, może w niektóre lata pełnić taką funkcję „hot-spotu”. OSO Łąki Skoszewskie, jako część ostoi ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce IBA Zalew Szczeciński PL002 (*Important Bird Areas*) jest także wciąż jednym z ważnych lęgówisk tego gatunku na Pomorzu Zachodnim (Wilk i in. 2010). Biorąc pod uwagę powyższe uznano także, że wskazane jest wykonanie weryfikacji aktualnej wielkości populacji lęgowej, jednakże wykonane na podstawie wyników badań z wielolecia, tak by uwzględniała specyfikę gatunku i fluktuacje populacji wynikające m.in. z przyczyn naturalnych.

W związku z regulacją art. 28 ust. 3 i 4 ustawy o ochronie przyrody sporządzający projekt planu zadań ochronnych, o którym mowa w ust. 1, umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000, udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu oraz zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.), w postępowaniu którego przedmiotem jest sporządzenie projektu dokumentu.

W związku z powyższym, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie, obwieszczeniem z dnia 24 maja 2022 r. (sygnatura: WOPN.6320.10.2022 DM) podał do publicznej wiadomości informację o:

- przystąpieniu do sporządzenia zmiany zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007,
- sporządzeniu projektu zmiany planu zadań ochronnych,
- możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu,
- możliwości składania do niego uwag i wniosków do dnia 20 czerwca 2022 r.

Obwieszczenie opublikowano:

- 1) na stronie Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- 2) na tablicy ogłoszeń w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie,
- 3) na tablicy ogłoszeń wszystkich jednostek samorządu terytorialnego objętych granicami obszaru Natura 2000,
- 4) w prasie o odpowiednim do rodzaju dokumentu zasięgu (Głos Szczeciński, publikacja w dniu: 26 maja 2022 r.).

W procedurze konsultacji społecznych projektu zarządzenia wpłynęły 2 uwagi i wnioski ze strony społeczeństwa, które rozważono, wprowadzając w przypadku uwag uzasadnionych zmiany do projektu. Uwagi rozpatrzono w sposób następujący:

Lp. 1	
data wpływu	14 czerwca 2022 r. (e-mail), 17 czerwca 2022 r. (poczta tradycyjna)
podmiot zgłaszający	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie (Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie)
treść uwagi	Zgłaszający wniósł o rozszerzenie zapisów w załączniku 4 do zarządzenia: <ol style="list-style-type: none"> 1. w poz. 3 - A122 derkacz <i>Crex crex</i>, w wierszu „Stan siedlisk”, w rubryce „Cel ochrony” do zapisu: „zwiększenie uwilgotnienia siedlisk” dodać: „poprzez włączenie właścicieli/użytkowników gruntów do czynnej ochrony siedlisk z uwzględnieniem obowiązku zastosowania przez nich zabiegów polegających na powstrzymaniu bądź hamowaniu odpływu wody z urządzeń melioracji wodnych przy pomocy istniejących zastawek czy też związanych z wykonaniem tymczasowych grodzów w korytach rowów i kanałów”; 2. w poz. 7 - A160 kulik wielki <i>Numenius arquata</i>, typ populacji r, w wierszu „Stan siedlisk”, w rubryce „Cel ochrony” do zapisu: „utrzymywanie silnego uwilgotnienia siedlisk gatunku w okresie: 1 kwietnia - 10 czerwca” dodać:

	<p>„poprzez włączenie właścicieli/użytkowników gruntów do czynnej ochrony siedlisk z uwzględnieniem obowiązku zastosowania przez nich zabiegów polegających na powstrzymywaniu bądź hamowaniu odpływu wody z urządzeń melioracji wodnych przy pomocy istniejących zastawek, czy też zastosowaniem zabiegów związanych z wykonaniem tymczasowych grodzy w korytach rowów i kanałów”;</p> <p>3. w poz. 8 - A119 Kropiatka Porzana porzana, w wierszu „Stan siedlisk”, w rubryce „Cel ochrony”, do zapisu: „wykorzystanie systemu kanałów melioracyjnych do zwiększenia ich uwilgotnienia” dodać: „z uwzględnieniem zastosowania przez właścicieli/użytkowników gruntów zabiegów polegających na powstrzymywaniu bądź hamowaniu odpływu wody z urządzeń melioracji wodnych przy pomocy istniejących zastawek, czy też zastosowaniem zabiegów związanych z wykonaniem tymczasowych grodzy w korytach rowów i kanałów”.</p> <p>W uzasadnieniu wskazano, że „w sytuacjach prowadzenia przez użytkowników gruntów produkcji rolniczej (zwłaszcza w warunkach występujących od kilku lat długotrwałych susz rolniczych oraz suszy hydrologicznej i obniżonego poziomu wód gruntowych), utrzymywanie optymalnych warunków wodno-gruntowych na gruntach stanowiących obszar Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 uzależnione jest w znacznym stopniu od prowadzonej na tych gruntach działalności gospodarczej. Użytkownicy gruntów rolnych, będący zarazem beneficjentami programów rolno-środowiskowych, winni być czynnie włączeni w proces regulacji stosunków wodnych na użytkowanych przez siebie gruntach, poprzez budowę systemu zastawek na urządzeniach melioracji wodnych (rowach melioracyjnych), a w przypadku występowania suszy rolniczej - wstrzymywania odpływu wody z urządzeń melioracji wodnych, poprzez budowę tymczasowych grodzy ziemnych lub drewnianych. Wówczas w precyzyjny sposób możliwym byłoby regulowanie utrzymywania wody w korytach urządzeń melioracji wodnych na odpowiednim poziomie, zapewniającym optymalne warunki gruntowo-wodne, zapewniające ochronę siedlisk podlegających ochronie. Przyjęcie z góry założenia, że najlepszą metodą utrzymywania optymalnych warunków wodno-gruntowych na obszarze Natura 2000 Łąki Skoszewskie PLB320007 jest odpowiednie sterowanie pracą pomp, jest nieporozumieniem, ponieważ nie uwzględnia się różnic w wysokości odwadnianego przez stacje pomp terenu (woda odprowadzana jest z kilku tysięcy hektarów użytków zielonych)”.</p>
sposób rozpatrzenia	Uwagi nie uwzględniono - proponowane zapisy nie stanowią celu ochrony tylko działania, więc treść załącznika 4 nie może zostać o nie rozszerzona.
Lp.2	
data wpływu	15 czerwca 2022 r. (e-mail), 20 czerwca 2022 r. (poczta tradycyjna)
podmiot zgłaszający	Urząd Gminy Stepnica
treść uwagi	Zgłaszający uwagę wskazał, że tereny pomiędzy miejscowościami Gąsierzyno i Kopice, na których wskazano konieczność utrzymania siedlisk łągowych i żerowiskowych kulika wielkiego <i>Numenius arquata</i> , w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Stepnica zostały objęte jako strefy funkcji rekreacji, zaś część terenów zlokalizowanych na północ od miejscowości Czarnocin została objęta ustaleniami studium jako strefa funkcji mieszkaniowej i rekreacyjnej oraz usługowej. W związku z powyższym wniesiono o „zmiany zapisów w poszczególnych punktach projektu zarządzenia, tak, aby w przyszłości nie zaistniał konflikt dotyczący braku uzgodnień projektów decyzji o warunkach zabudowy przez RDOŚ w Szczecinie dla terenów objętych ustaleniami Studium, a leżących na obszarze, którego dotyczyć ma zarządzenie”.
sposób rozpatrzenia	Uwagi nie uwzględniono. Zgodnie z art. 3 i 4 Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. UE. L. z 2010 r. Nr 20, str. 7 z późn. zm.), obowiązkiem każdego kraju Wspólnoty jest uniknięcie wszelkiego pogorszenia stanu przedmiotów ochrony sieci Natura 2000, zarówno antropogenicznego jak i wynikającego z zaniechania właściwej

ochrony, oraz podjęcie działań służących zachowaniu lub odtworzeniu właściwego stanu przedmiotów ochrony. Obowiązki te określają generalny cel ochrony obszaru Natura 2000. Populacje kulika wielkiego, zarówno lęgowa jak i migrująca, stanowią przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 Łąki Skoszewskie. Jak wskazano w uzasadnieniu, ptak ten jest gatunkiem o bardzo silnie zaznaczonym wieloletnim trendzie spadkowym gdzie tendencja ta jest zauważalna w skali całej Europy (gatunek ten jest uznawany jako narażony na wyginięcie skali globalnej, w Polsce obecnie jest ujęty na Czerwonej Liście Ptaków Polski ze statusem EN-zagrożone). Mimo drastycznych spadków populacji w ubiegłych dziesięcioleciach, rejon Zalewu Szczecińskiego – w tym obszar Łąki Skoszewskie - jest nadal jednym z ważnych miejsc występowania kulika wielkiego w kraju. W związku z powyższym plan działań ochronnych musi uwzględniać zapewnienie trwałości dogodnych siedlisk lęgowych i żerowiskowych tego gatunku, zaś zapisy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie mogą stwarzać ryzyka naruszenia bądź naruszać zakazu o którym mowa w art. 33 ustawy o ochronie przyrody. Jednocześnie należy wskazać, że w zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 200 Łąki Skoszewskie PLB320007, w załączniku nr 6 zawierającym wskazania do zmian w istniejących dokumentach planistycznych, zawarto przesłankę dot. konieczności weryfikacji ustaleń Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Stepnica celem utrzymania zasięgu siedlisk gatunków (miejsca stałego bytowania i rozrodu, trasy migracyjne, żerowiska itp.) m.in. poprzez unikanie powstawania rozproszonej zabudowy (w tym zabudowy mieszkaniowej, zabudowy rekreacyjno-turystycznej i usług) i tym samym unikania fragmentacji siedlisk przedmiotów ochrony, z zachowaniem jak największych obszarów pozostających bez wpływów antropopresji. W ocenie tut. Organu, weryfikacja ta nie została wykonana.

Należy podkreślić, że wyznaczone cele ochrony dla tego gatunku powstały na podstawie analizy aktualnych wyników badań inwentaryzacyjnych i danych literaturowych, zaś ich realizacja polega w głównej mierze na utrzymaniu dotychczasowego przeznaczenia gruntów stanowiących jego siedlisko. Studium, jako dokument wskazujący na potencjalne kierunki rozwoju gminy, winno uwzględniać wymogi ochrony środowiska przyrodniczego. Ponadto nie stanowi ono dokumentu aktu prawa miejscowego, przesądzającego o realizacji poszczególnych jego założeń. W związku z brakiem uwzględnienia wskazań do zmian studium zawartych w PZO obszaru Łąki Skoszewskie PLB320007, oraz w związku z brakiem mpzp dla tych terenów, w ocenie tut. organu zapisy dot. zachowania odpowiednich siedlisk gatunków są niezbędne do wypełnienia podstawowych założeń funkcjonowania sieci Natura 2000, w tym także są jednym z niezbędnych elementów do prawidłowej oceny wniosków o uzgodnienie decyzji o warunkach zabudowy w przedmiotowej ostoi.

Projekt zmiany zarządzenia został uzgodniony, w trybie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r., poz. 135 z późn. zm.), z Wojewodą Zachodniopomorskim, pismem nr P-1.0522.20.2022.KD z dnia 02 listopada 2022 r.

REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
w Szczecinie
Aleksandra Stodulna

ⁱ Literatura:

1. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wielkopolskim. 2012. *Projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 „Łąki Skoszewskie” PLB320007;*

-
2. Żmihorski M., Ławicki Ł., Marchowski D., Wylegała P., Pärt T. 2016. *Spatial variation in long-term trends in a metapopulation of the globally threatened Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* in Poland*. Acta Ornithologica 51: 245-256;
 3. Ławicki Ł., Wylegała P. 2011. *Spadek liczebności kulika wielkiego *Numenius arquata* w zachodniej Polsce w latach 1980-2010*. Ornis Polonica 52: 40-52;
 4. Guentzel S., Ławicki Ł. 2020. *Ekspertyza przyrodnicza na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy w obszarach Natura 2000 województwa zachodniopomorskiego - Łąki Skoszewskie PLB320007. Etap I. Inwentaryzowane przedmioty ochrony: kropiatka *Porzana porzana*, derkacz *Crex crex*, wodniczka *Acrocephalus paludicola*, kulik wielki *Numenius arquata* (populacje lęgowe)*. Eco Expert, Szczecin;
 5. Guentzel S., Ławicki Ł. 2021. *Ekspertyza przyrodnicza na potrzeby uzupełnienia stanu wiedzy w obszarach Natura 2000 województwa zachodniopomorskiego - Łąki Skoszewskie PLB320007. Etap II. Inwentaryzowane przedmioty ochrony: kropiatka *Porzana porzana*, derkacz *Crex crex*, wodniczka *Acrocephalus paludicola*, kulik wielki *Numenius arquata* (populacje lęgowe)*. Eco Expert, Szczecin;
 6. Chodkiewicz T. i in. 2019. *Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013-2018: stan, zmiany, zagrożenia*. Biuletyn Monitoringu Przyrody 20: 1-80;
 7. Kucharski R. 2011. *Fluktuacje liczebności i fenologia lęgów zimorodka *Alcedo atthis* w południowo-zachodniej części Borów Tucholskich w latach 2002-2012*. Ptaki Pomorza 2: 5-15;
 8. Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red). 2015. *Monitoring Ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2*. GIOŚ, Warszawa;
 9. Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. (red.). 2010. *Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce*. OTOP, Marki;
 10. Sikora A., Chylarecki P., Meissner W., Neubauer G. (red). 2011. *Monitoring ptaków wodno-błotnych w okresie wędrówek. Poradnik metodyczny*. GDOŚ, Warszawa;
 11. Krupiński D., Chodkiewicz T. 2019. *Monitoring Kulika Wielkiego*. W: Chodkiewicz T., Wardecki Ł. *Monitoring ptaków pospolitych, terenów podmokłych i leśnych z uwzględnieniem obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, lata 2018-2021. Sprawozdanie z prac terenowych i opracowanie wyników uzyskanych w sezonie lęgowym w 2019 r.* GIOŚ, Warszawa.
 12. Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. *Czerwona lista ptaków Polski*. OTOP, Marki;
 13. Ławicki Ł., Marchowski D. 2014. *Spotted Crakes during flood years*. British Birds 107: 769-770.
 14. Marchowski D. 2013. *Wysoka liczebność kropiatki *Porzana porzana* na Bagnach Rozwarowskich w 2011 roku – uwagi na temat metodyki liczeń*. Ornis Polonica 54: 208-212;
 15. Sikora A., Wasilewski K. 2015. *Dolina Wisły koło Gniewu – ważne miejsce koncentracji wędrówkowych siewki złotej *Pluvialis apricaria*, czajki *Vanellus vanellus* i kulika wielkiego *Numenius arquata**. Ornis Polonica 56: 76-87;
 16. Ławicki Ł., Raclawski B. 2006. *Spadek liczebności kulika wielkiego *Numenius arquata* na wybranych łąkach Pomorza Zachodniego w latach 1990-2006*. Notatki Ornitologiczne 47: 199-203;
 17. Wylegała P., Maluskiewicz M., Ławicki Ł. 2017. *Zanik populacji lęgowej kulika wielkiego w północno-zachodniej Polsce*. VII Zjazd Ornitologów Pomorza. Łukęcin, 3-5 lutego 2017.

